

Атлантис: Дезинтеграция на политически тела

Автор: Стефан Попов

Резюме

Днес идеята за разпадане на политически форми е по-реалистична и по-често наблюдавана в международен план отколкото идеята за интеграция. Нещо повече, днес все повече откриваме, че колапс на политически тела протича най-често отвътре, по причини, заложи в тяхното собствено устройство, а не поради традиционни военни атаки отвън. Книгата е опит да бъде развита именно тази перспектива – на рисковете, които политически форми, най-вече държави, носят за собственото си разпадане.

Развити пет профила на политически форми, които са примери на действителен или възможен колапс. Две от тях – СССР и Югославия – действително са изчезнали. Другите са носители на висок риск от дезинтеграция. Русия е разгледана във връзка със СССР и като частично негово продължение. Една от формите – ЕС – не държава, а голяма международна организация. Ето накратко и примерите на дезинтеграция, описани в книгата.

Съветският съюз е разгледан като екстатично имперско тяло с архаична неспособност да се помести в свои устойчиви граници. Обратно, СССР не признава не само граници в международните отношения, а всевъзможни други граници като етнически, генетически, географски, природни в широк смисъл. Неговата експанзивна натура е продължена по един осъвременен начин от Русия.

Югославия е видяна като изначално ориентирана към своя колапс поради опитът да бъде многонационална федерация. Този проект е неуспешен и няма как да бъде инженерно изпълнен въпреки усилията на Тито. При една сериозна трансформация в структурата на международната среда липсващото условие на прото-федералната кохезия отключва процеса на дезинтеграция. Нещо повече, в случая той протича по невидан след Втората световна война самоубийствен начин.

Украйна е разбрана като изначално раздвоена. Тази представа съответства на нейното хилядолетно име като указващо място по границата, на края. Като изграждаща се по този начин, Украйна е съдбовно обвързана с онези позиции извън нея, които я виждат като свой край и граница, в частност Русия, но не само. Съответно на тази си историческа конституция, тя остава да живее като сдвоено политическо тяло. Днес Украйна отново изживява тази си раздвоеност по особено интензивен начин. Тя за пореден път в своята история е видяна като гранична зона на Русия, а не като независимо политическо тяло.

Македония е видяна по замисъл и произход като постоянно недовършено политическо тяло. Тя е вътрешно раздвоена между двете големи национални общности. Към това условие се добавя столетното разслояване на политическото тяло от характерните отношения на съседите. Македония, видяна отвън, е изначално оспорвана по директен политически начин. Днес тя продължава да изживява серии от кризи, които я разтърсват и застрашават съществуването ѝ. Най-солиден начин да бъде преодоляно това двойно условие би било включване на Македония в по-мощна политическа формация, каквато е ЕС, независимо от установените критерии за членство.

Европейският съюз не е политическо тяло в традиционен смисъл. Нещо повече, отсъства дефинитивна яснота какъв тип политическа форма е ЕС. В зависимост от това как ще бъде определена тя, ще се стигне и до различни отговори. Дали на ЕС се гледа като на недовършена федерация, конфедерация, постмодерна формация, тип имперско тяло, международна регионална организация или нещо друго, има съществено значение. И не само за констатации или прогнози за дезинтеграцията му, а и за възможни политики по редукция на екзистентни рискове.

Като цяло, монографията е развита в перспективата на една широко разбрана социология на риска, конкретизирана като риск за разпадане на политически форми.

* * *

